

MML
MAAN-
MITTAUS-
LAITOS

KAIVOSTOIMITUS

Menettely ja korvauskysymykset

Kaivoslakityöryhmän kokous
14.4.2021

Seppo Sadeharju, tuotantopäällikkö
Maanmittauslaitos

Kaivostoimitus

Kaivoslaki 77§

- Kaivosalueeksi ja kaivoksen apualueeksi tarvittavien alueiden käyttöoikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien lunastaminen suoritetaan **kaivostoimituksessa**.
- **Lunastamisessa** noudatetaan **lunastuslakia**, ellei kaivoslaissa muuta säädetä.
- **Toimitusmenettelyssä** noudatetaan **kiinteistönmuodostamislakia**, ellei kaivoslaissa muuta säädetä.

Kaivostoimituksen vireilletulo

MYÖNNETYN LUVAN PERUSTEELLA

- Kaivosaluelunastuslupa (20§)
- Kaivoslupa (16§)
- **Välittömästi luvasta vireille, mutta toimituksen saa lopettaa vasta, kun lupa on lainvoimainen**

HAKEMUKSESTA

- Jälkikorvauksen määräämiseksi (97§)
- Sivutuotekorvauksen määräämiseksi (101§)
- Korvauksen määräämiseksi malminetsintäalueella, etsintäalueella ja kullanhuuhdonta-alueella (103§)
- Malminetsintäkorvaukseen (99§), louhintakorvaukseen (100§) tai kullanhuuhdontakorvaukseen (102§) liittyvän riita-asian ratkaisemiseksi
- Korvauksen määräämiseksi rakennusten ja rakennelmien ylläpitokustannuksista (151§)
- **Sekä luvanhaltija että korvauksen vaatija voivat hakea toimitusta**

Toimitusmiehet (lunastustoimikunta)

- Maanmittauslaitoksen määräämä toimitusinsinööri ja kaksi uskottua miestä
- Toimitusinsinööri voi kuitenkin suorittaa kaivostoimituksen ilman uskottuja miehiä, jos kukaan kaivostoimituksen asianosaisista ei sitä vaadi eikä toimituksessa ole kysymys korvauksista.

Toimituskustannukset

- Kaivosalueenastusluvan ja kaivosluvan haltija maksaa (80§)
- Jos toimitusta on haettu ilmeisen aiheettomasti, voidaan määrätä toimituksen hakijalle (97§)

Asianosaiset (81§)

- Luvan haltija
- Muu henkilö, jonka oikeutta koskee
- Vaadittaessa korvaus voidaan määrittää lunastuslain 38§:n estämättä
 - Ei korvauskynnystä lunastusrelaation ulkopuoliselle haitan tai vahingon kärsijälle

Haltuunotto (82§)

- Määrätään toimituksessa
 - Haltuunottokatselmus
 - Ennakkokorvaukset oltava maksettu
 - Jos LunL 57.2§:n tarkoittama seuraus, voidaan haltuunottoa siirtää
 - Määräaika omaisuuden poistamiselle
 - Poistamis- ja siirtämiskustannukset korvattava

Erityiset oikeudet (85§)

- Raukeavat ellei pysytetä toimituksessa

Yksityistiejärjestelyt (87§)

- Tarvittaessa käsitellään kaivostoimituksessa yksityistielakia soveltaen

Tilusjärjestelyt (89-92§)

- Kaivostoimituksessa on selvitettävä tilusjärjestelyn tarve
- Tilusvaihto tai tilussiirto
- Edellytykset (90§), mm. haitallisen pirstoutumisen korjaaminen
- Arvonmääritys erikseen luovuttajan ja saajan kannalta, kaivosluvan haltija korvaa erotuksen

Kaivostoimituksen rekisteröinti (93§)

- Rekisteröidään, kun toimitus saa lainvoiman
- Ei sidottu korvausten maksamiseen
- Maa- ja metsätalouden ministeriön luvalla myös valituksen kohteena oleva toimitus voidaan rekisteröidä

Kaivoslupa / kaivosalueen käyttö

- Kaivoslupa oikeuttaa hyödyntämään kaivosmineraaleja ja kaivostoiminnan sivutuotteita sekä etsimään malmia (17§).
- Kaivoslupa ei oikeuta käyttämään maanomistajan alueita kaivoksena. Tähän tarvitaan kaivosluvan lisäksi:
 - Kaivosaluelunastuslupa (20§) tai
 - Maanomistajan suostumus hallinnan luovutukseen tai
 - Kaivosluvan haltijan omistusoikeus kaivosalueeseen

Alueen lunastaminen vaatimuksesta (86§)

- Kaivostoimituksessa lunastetaan yleensä alueen käyttöoikeus, ei omistusoikeutta
- Maanomistajalla on kuitenkin oikeus vaatia kiinteistön tai sen osan omistusoikeuden lunastamista
 - Jos kaivosalueesta aiheutuu merkittävää haittaa
 - Asemakaavassa kaivostoimintaan osoitetun alueen kokonaisuudessaan
- Lunastuskorvaus on tällöin 1½-kertainen

Korvausasia voi tulla käsittelyyn kaivostoimituksessa:

MYÖNNETYN KAIVOS- TAI KAIVOSALUELUNASTUSLUVAN PERUSTEELLA

- Kaivosalueen käyttöoikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien lunastaminen (77§)

KAIVOSTOIMITUKSESSA ESITETYN VAATIMUKSEN PERUSTEELLA

- Kiinteistön omistajan vaatimus omistusoikeuden lunastamiseksi käyttöoikeuden sijaan (86§)

ERILLISEN KAIVOSTOIMITUSHAKEMUKSEN PERUSTEELLA

- Jälkikorvauksen määrääminen (97§)
- Sivutuotekorvauksen määrääminen (101§)
- Korvauksen määrääminen malminetsintäalueella, etsintäalueella ja kullanhuuhdonta-alueella (103§)
- Malminetsintäkorvaukseen (99§), louhintakorvaukseen (100§) tai kullanhuuhdontakorvaukseen (102§) liittyvän riita-asian ratkaiseminen
- Korvauksen määrääminen rakennusten ja rakennelmien ylläpitokustannuksista (151§)

Korvausten yleiset perusteet

- Lunastuslaki 29§: *Lunastettavan omaisuuden omistajalla on oikeus saada täysi korvaus (lunastuskorvaus) lunastuksen vuoksi aiheutuvista taloudellisista menetyksistä.*
- Lunastuslaki 30§: *Lunastettavasta omaisuudesta on määrättävä omaisuuden käyvän hinnan mukainen täysi korvaus (kohteenkorvaus). Mikäli käypä hinta ei vastaa luovuttajan täyttä menetystä, arvioiminen on perustettava omaisuuden tuottoon tai siihen pantuihin kustannuksiin.*
- Kaivoslaki 83§: *Jos kaivoshanke on merkittävästi korottanut tai alentanut lunastettavan omaisuuden arvoa, korvaus on määrättävä vastaamaan sitä arvoa, joka omaisuudella olisi ollut ilman sanottua vaikutusta.*

Korvausten yleiset perusteet

- Lunastuslaki 35§: *Kun samalle henkilölle kuuluvasta omaisuudesta lunastetaan osa ja tästä tai siitä yrityksestä, jonka toteuttamiseksi lunastus toimeenpannaan, aiheutuu pysyväisluontoista haittaa jäljelle jäävän omaisuuden käyttämiselle, haitta on korvattava (haitankorvaus).*
- Lunastuslaki 37§: *Kun lunastuksesta aiheutuu muuttamisen, liikkeen tai ammatin harjoittamisen keskeytymisen taikka muun syyn vuoksi tappiota, kustannuksia tai muuta vahinkoa lunastettavan omaisuuden omistajalle, vahinko on korvattava (vahingonkorvaus).*

Korvaukset viran puolesta

- Niiden osalta, joilta toimituksessa lunastetaan omaisuutta, täytyy kohteen-, haitan- ja vahingonkorvaus määrätä viran puolesta, siis ilman vaatimustakin

Korvaukset vaadittaessa

- Lunastuslaki 38§: *Jos työntekijä tai naapuri taikka muu henkilö, jolta ei lunasteta omaisuutta, kärsii lunastuksen tai lunastuksella toteutettavan yrityksen vuoksi merkittävää haittaa tai vahinkoa, josta olisi määrättävä korvaus, jos häneltä olisi lunastettu, haitta tai vahinko voidaan **vaadittaessa korvata**, jos korvaamista on olosuhteisiin katsoen pidettävä kohtuullisena.*
- Kaivoslaki 81§: *Kaivoksesta taikka kaivosalueen tai kaivoksen apualueen käyttämisestä aiheutuvasta haitasta tai vahingosta voidaan vaadittaessa määrätä korvaus lunastuslain 38 §:n estämättä. (Ei vaadita haitan tai vahingon merkittävyyttä).*

Korvaukset vaadittaessa

- Lunastusrelaation ulkopuolisille aiheutuneet haitat ja vahingot korvataan kaivostoimituksessa **vain vaatimuksesta**
- Asianosaiselle toimituksessa aiheutuneet välttämättömät oikeudenvilvontakustannukset määrätään korvattavaksi **vaadittaessa** (LunL 82§)

Milloin korvausasia kuuluu kaivostoimituksen piiriin?

- Korvausasia käsitellään kaivostoimituksessa, jos
 - menetys, haitta tai vahinko liittyy itse lunastukseen ja on syy-yhteydessä siihen
 - menetys, haitta tai vahinko ovat todettavissa lunastuspäätöstä annettaessa ja se liittyy kaivoslain mukaisen luvan tai kaivosalueenlunastusluvan tarkoittamaan toimintaan, joka tapahtuu luvan osoittamalla alueella
 - korvauksia on vaadittu toimituksessa ennen lunastuspäätöksen antamista (silloin, kun vaatimus on korvauksen edellytys)

Jälkikorvaus

- Kaivoslaki 97§:
 - *Jos tässä luvussa tarkoitettu korvaus voidaan määrätä vasta kaivostoimituksen päätyttyä eikä korvauksista sovita, on korvausasia ratkaistava kaivosalue-lunastusluvan ja kaivosluvan haltijan tai korvausta vaativan hakemuksesta pidettävässä toimituksessa, jossa noudatetaan vastaavasti, mitä kaivostoimituksesta säädetään.*
 - *Toimitusta on haettava kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahinko tai haitta ilmenee. Määräyksen sen suorittamiseen antaa hakemuksesta Maanmittauslaitos. Kaivosviranomaisen on Maanmittauslaitoksen pyynnöstä annettava lausunto asian selvittämiseksi.*

Milloin korvausasia ei kuulu kaivostoimituksen piiriin?

- Jos vahinko tai haitta aiheutuu luvan vastaisesta toiminnasta, tai korvausvaatimusta ei voida esittää toimituksessa lain edellyttämällä tavalla, voidaan korvausasia käsitellä
 - Kanteella käräjäoikeudessa vahingonkorvauslain mukaan tai
 - Lain ymäristövahinkojen korvaamisesta tai lain eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta mukaisissa käsittelyissä

Korvausten maksaminen (94-96§)

- Arvohetki haltuunoton ajankohta
- Korvauksen saaja on korvausten määrämishetken omistaja, ellei selvityksestä muuta johdu
- Korvaukset on maksettava 3 kk:n kuluessa korvausten määräämisestä
- 6 %:n korko haltuunotosta lukien, PAITSI
 - Tilusjärjestelykorvauksille alueiden haltuunotosta
 - Erillisessä korvaustoimituksessa (97 ja 104§) loppukokouksesta
- Indeksikorotus haltuunotosta lukien

Yhteiseen suuntaan

